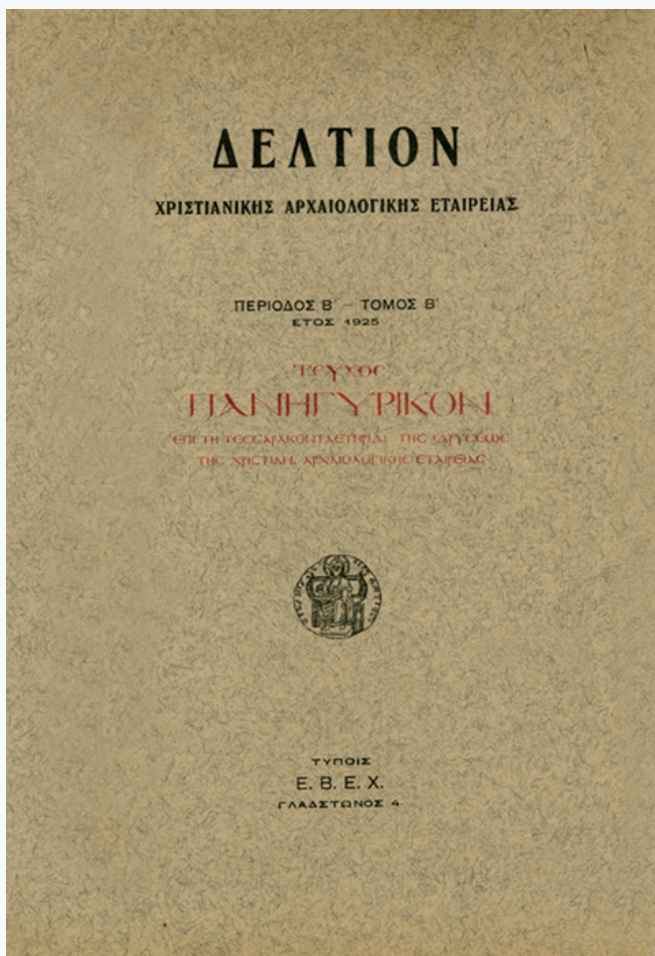

Deltion of the Christian Archaeological Society

Vol 2, No 1-2 (1925)

Deltion ChAE 2 (1925), Issues 1-2, Series 2. Fascicle in celebration of the fortieth anniversary of the founding of the Ch.A.S.

**Address by the president, Mr. S. Papafrangos.
Response by the Minister of Education M. I. Manetas**

Σπυρίδων ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΣ

doi: [10.12681/dchae.1301](https://doi.org/10.12681/dchae.1301)

To cite this article:

ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΣ Σ. (2013). Address by the president, Mr. S. Papafrangos. Response by the Minister of Education M. I. Manetas. *Deltion of the Christian Archaeological Society*, 2(1-2), 66–70. <https://doi.org/10.12681/dchae.1301>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Προσφώνησις του προέδρου κ. Σπ. Παπαφράγκου.
Αντιφώνησις του Υπουργού της Παιδείας κ. Ι.
Μανέτα

Σπυρίδων ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΣ

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'.
Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως
της Χ.Α.Ε. • Σελ. 66-70

ΑΘΗΝΑ 1925

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΣΠ. ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΥ

Μακαριώτατε, Κύριε Ὑπουργέ, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Τεσσαρακονταετία συνεπληρώθη, ἀφ' ἧς ὁμάς ἐπιλέκτων ἀνδρῶν συνέπηξε τὴν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν με σκοπὸν τὴν διάσωσιν τῶν μνημείων καὶ τῶν ἱερῶν ἀντικειμένων τῆς ἑλληνικῆς χριστιανικῆς Τέχνης, τὴν διαφώτισιν τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ τὴν ἐπίρρῳσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον κλάδον τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑθνους.

Τὰς ἀνυπερβλήτους ἐνίοτε δυσχερείας, ἃς συνήντησεν ἡ Ἑταιρεία εἰς τὰ πρῶτα αὐτῆς βήματα, κατέρριψεν ὁ ἔνθερος ζήλος καὶ ἡ ἀκοιμητος δρᾶσις τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, διὰ τῆς πρωτοβουλίας τῶν ὁποίων σαφῶς καθωρίσθη καὶ κατενοήθη ἡ ἐθνικὴ σημασία τοῦ ἔργου, ἐπετεύχθη ἡ περίσσις καὶ ἀπεκαλύφθη ἡ ἀληθὴς ἀξία τῶν ἐθνικῶν τούτων θησαυρῶν, διεπιστώθη δ' ἡ ἀνάγκη τῆς συστηματοποιήσεως πρακτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν προσπαθειῶν πρὸς πληρεστέραν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ.

Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου σπουδαίως συνεβάλετο καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἥτις οὐδέποτε παρέλειψε τὴν πρὸς αὐτὸ ἐνίσχυσιν αὐτῆς, εἰδικώτερον δὲ ὁ νῦν Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἑταιρείας ἐχειραγώγησε καὶ ἐφώτισε τὸ συντελούμενον ἔργον.

Τὸ Κράτος ἀφ' ἐτέρου παρηκολούθησε μετὰ στοργῆς τὰς προσπαθείας τῆς Ἑταιρείας, χρησιμοποιοῦντος δὲ καὶ τῆς ὑπὸ ταύτης γενομένης προεργασίας ἐπετεύχθη ἐν τέλει ἡ δημιουργία ἀρίστων κρατικῶν ὀργανισμῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἔργον τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ συμπλήρωσις τῆς σχετικῆς νομοθεσίας, ἡ ἴδρυσις τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου καὶ ἀξίαι λόγου ἐργασίαι ἀναστυλώσεως τῶν βυζαντινῶν μνημείων.

Ἐπίσης ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἥτις ὑπερόχους πάντοτε πρέσχεν εἰς τὸ Ἑθνος ὑπηρεσίας, μετὰ συμπαθείας προσέβλεψε καὶ ἐνίσχυσεν τὴν Ἑταιρείαν καὶ πολλάκις ὑπῆρξεν οὐ μόνον χορηγός, ἀλλὰ καὶ πολῦτιμος ὁδηγὸς καὶ συνεργάτης.

1894 παμψηφεί ἀνεκήρυξε μέλη αὐτῆς ἐπίτιμα τὰ πλείστα τῶν μελῶν τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογ. Ἑταιρείας, ὁ δὲ ἴδιος Λαμπάκης γράφει ἐν τῷ Δελτίῳ ὅτι «ἡ φιλόκαλος καὶ ἀληθῶς πατριωτικὴ παρέμβασις τῆς Ἀρχ. Ἑταιρείας ὑπερέβη κατὰ πολὺ τὰς εὐχὰς τῆς Χριστ. Ἀρχαιολογ. Ἑταιρείας καὶ οὐ μεγάλη ὀφείλεται εἰς αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ χάρις».

Ὅτι μεθ' ὑπερφανείας δύναται νὰ εἰπῇ ἡ Ἑταιρεία ἡμῶν ὅτι ὁ τεσσαρακονταετῆς βίος αὐτῆς ἀξίους λόγου ἀπέφερε καρποὺς παρ' ὄλην τὴν γλισχρότητα τῶν μέσων καὶ τὰς πολλάκις παρουσιασθείσας ἀντιξόους περιστάσεις.

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐπίσημον ἡμέραν τὸ Συμβούλιον ἐνετείλα-

Ἡ πανηγυρικὴ συγκέντρωσις τῶν μελῶν τῆς Χριστ. Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τῶν ἐπισήμων καὶ λοιπῶν κεκλημένων κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀποκαλύψεως τῆς ἀναμνηστικῆς στήλης πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Δαφνίῳ.

τό μοι νὰ δηλώσω ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία θέλει θεωρήσει τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς σταθμὸν τοῦ βίου αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ θέλει ἀποδυθῆ εἰς τὴν πραγμάτωσιν εὐρυτέρου προγράμματος διὰ τῆς συνεχίσεως καὶ τελειοποιήσεως τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτῆς **Λελτίου**, διὰ τῆς μελέτης τῆς ἰδρύσεως **Σχολῆς Ἀγιογράφων**,

διὰ τῆς ἐκδόσεως συλλογῆς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνεκδότων κατὰ τὸ πλείστον **φωτογραφιῶν καὶ σχεδιαγραμμάτων** τῶν πλείστων θησαυρῶν τῆς χριστιανικῆς Τέχνης, διὰ τῆς διοργανώσεως **Ἀγιογραφικῆς ἐκθέσεως** μετ' ἔπαθλον ὑπὲρ τοῦ καλλιτέρου ἔργου βυζαντινοῦ τύπου, δι' εὐρυτέρας διδασκαλίας καὶ διὰ παντὸς ἄλλου ἐπιτευκτοῦ μέσου. Εἰς τὰς προσπαθείας ταύτας ἡ Ἐταιρεία θὰ ζητήσῃ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας, τὴν ὁποίαν οὐδεμίαν ἔχει ἀμφιβολίαν ὅτι ἀμέριστον θέλει ἐπιτύχει.

Ἐθεωρήσαμεν ὀρθόν, ὅπως κατὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν συγκεντρῶμεν εἰς τὴν περιλαμπρον ταύτην Μορφήν, ἣτις εἶναι ἐν τῶν ἀριστουρημάτων τῆς χριστιανικῆς Τέχνης καὶ τελέσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἀποκάλυψιν **ἀναθηματικῆς στήλης**, λαξευθείσης ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς καλλιτέχνου κ. Θωμοπούλου εἰς ἀνάμνησιν τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἐταιρείας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐποπτείας, ἣν παρέσχεν ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία.

Ἡ ἀποκαλυφθησομένη στήλη φέρει ἀναγεγραμμένην τὴν ἐξῆς ἐπιλέξει ἐπιγραφὴν:

«Ὁ πᾶσιςωτος οὗτος μαὸς ἔστειρώθη καὶ ἔωσκειυάσθη τῇ πρῶ-
»τοβουλία καὶ ταῖς ἐμεργείαις τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐται-
»ρείας, δαυάμη δὲ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας
»σχούσης καὶ τὴν ἔωσωτείαμ τῆς ἐκτελέσεως. (1893-7)»

Εἴμεθα εὐτυχεῖς ὅτι παρίσταται κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ Ἐκκλησιαστικῶν, παρακαλῶ δὲ τοῦτον ὅπως ἀποκαλύψῃ τὴν στήλην καὶ εὐχομαι ὅπως ταχέως εὐρεθῶμεν εἰς θέσιν νὰ ἑορτάσωμεν μεγάλας ἐπιτυχίας τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐπὶ ἀληθῶς ἐθνικῶ ὀφέλει.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ κ. Ι. ΜΑΝΕΤΑ

Μακαριώτατε, Κύριε Πρόεδρε, Κυρῖαι καὶ Κύριοι,

Παριστάμενος ἐνταῦθα ὑπὸ διπλῆν ἰδιότητα, ὡς Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ κ. Προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅστις λυπεῖται μὴ δυνάμενος νὰ παραστῇ, ἐκφράζω τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας

αὐτοῦ τε καὶ ἐμοῦ πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διὰ τὴν πρόσκλησιν, τὴν ὁποίαν εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μου ἀπευθύνη.

Ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων. Θαυμάσιον ψηφιδωτὸν ἐν τῷ
ναῷ τῆς Μονῆς Δαφνίου.

Ὁ κ. Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου μετ' εὐφραδοῦς πειστικότητος ἀνέλυσε πρὸ ὀλίγου τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρείας. Διὰ τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἑλλάδι καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐπ' ὀλίγον παρακολουθοῦντας τὰ διά-

φορα πράγματα, ιδίως τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἀθήναις, εἶναι γνωστὴ ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν δρασίς τῆς ὑμετέρας Ἐταιρείας καὶ ἡ μεγάλη αὐτῆς συμβολὴ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐπιστήμην, ὧν ἕνεκα εὐοίωνον προβλέπεται καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς.

Τὸ Κράτος, κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του, παρέσχε τὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ. Δυστυχῶς ὑπάρχουσι περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας τοῦτο, ἕνεκα λόγων οικονομικῶν, ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ. Οὐχ ἦττον. ἐλπίζω νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐνίσχυσιν οὕτην ἐφ' ὅσον τῷ εἶναι δυνατόν.

Εἶναι, κύριοι, εὐγενὴς ὁ ζῆλος ὑμῶν, καὶ εἶναι δικαία ἡ ὑπερηφάνεια ὑμῶν διὰ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖτε. Εἶθε διὰ τοῦτο ἄξιοι πάσης τιμῆς καὶ εἶναι ἐπίσης ἄξιοι πάσης εὐγνωμοσύνης οἱ ἰδρυταὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ ἰδίᾳ οἱ ἐκ τούτων θανόντες.

Δραττόμενος τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐκάματε, ἀποκαλύπτω εὐχαρίστως τὴν ἀναμνηστικὴν αὐτὴν στήλην.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ. ΑΝΑΣΤ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΔΑΦΝΙΟΥ

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐπισήμους ὁμιλίας τὸ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον διασχίσαν ἐγκαρδίως τὸν ναὸν ἐξῆλθε διὰ τῆς ἐναντι θύρας εἰς τὸν διπλοθῆν εὐρὴν χώρον τῆς Μονῆς, ὅπου ὁ Καθηγ. τοῦ Μετοσβ. Πολυτεχνείου καὶ Σύμβουλος τῆς Ἐταιρείας κ. Ἀναστάσιος Ὁρλάνδος ὠμίλησε διὰ μακρῶν περὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Δαφνίου. Τῆς θαναμοῦτης ταύτης ὁμιλίας παρέχομεν ἐνταῦθα σύντομον προλήψην χάριν ἐκείνων ἰδίως, οἵτινες δὲν παρέστησαν κατὰ τὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν ἐν Δαφνίῳ συγκέντρωσιν.

Ὁ κ. Ὁρλάνδος ὠμίλησε κατ' ἀρχὰς περὶ τοῦ χρόνου τῆς συστάσεως τῆς Μονῆς, ὅστις δύναται νὰ ὀρισθῇ ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ τρόπου κατασκευῆς τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ χρησιμοποιοηθέντος ὑλικοῦ (κροκαλοπαγῶν λίθων). Ὁ περιβόλος οὗτος εἶχεν ἀκριβῶς τὴν μορφήν φρουρίου μὲ πύργους καὶ μεταπύργια, ἠρεῖδοντο δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ κελλία εἰς δύο ὁρόφους. Ἡ εἰσοδος εὕρισκετο ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς καὶ οὐχί, ὡς σήμερον, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς. Ἐν τῷ κέντρῳ δὲ τῆς περιοχῆς ὑψοῦτο τὸ **Καθολικόν**, ὅπερ εἶχε κατ' ἀρχὰς τὸ σχῆμα ἐπιμήκους βασιλικῆς, ἧς εὐρέθησαν λείψανά τινα τῶν θεμελίων, δυτικῶς τοῦ σημερινοῦ ναοῦ. Εἰς τὴν βασιλικὴν ταύτην φαίνεται